

بررسی اثرگذاری حقوق شهروندی بر مدیریت شهری مورد مطالعه شهر شهر کرد

وحید ایزدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۲ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

چکیده

هدف پژوهش بررسی اثرگذاری حقوق شهروندی بر مدیریت شهری در شهر شهر کرد می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق کلیه کارکنان شهرداری شهر کرد بودند که حجم آنها طبق آخرین آمار در سال مذکور مجموعاً ۱۲۰ نفر برآورد شده بود. بر اساس روش نمونه گیری تصادفی ساده، ۹۱ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه بود که متناسب با اهداف پژوهش تنظیم شد و پایایی آن به کمک آلفای کرونباخ برای پرسشنامه حقوق شهروندی حیدری نظری و همکاران (۱۴۰۰) ۸۰ درصد و برای پرسشنامه مدیریت شهری ۷۹ درصد به دست آمد. به منظور بررسی روایی پرسشنامه نیز از روایی صوری استفاده شد که نشان دهنده تأیید پایایی پرسشنامه مورد نظر است برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد با بهبود ابعاد حقوق شهروندی، مدیریت شهری در شهر شهر کرد بهبود پیدا می کند.

واژگان کلیدی

حقوق، حقوق شهروندی، فضای مجازی

۱. کارشناس حقوقی شهرداری سامان.

۱- مقدمه

مباحث شهروندی در جهان معاصر از جمله مباحث جذاب محسوب می‌شود که توجه بسیاری از عالمان اجتماعی و سیاسی را در رشته‌های گوناگون به خود جلب کرده است. تحولات ساختاری و کارکردی نظام‌های اجتماعی و سیاسی و ایجاد بسترهای متفاوت در اداره امور شهرها، همچنین ماهیت اسلامی بودن قوانین ایران، نگرش‌های گوناگونی درباره حقوق و وظایف شهروندی پدید آورده است (صیدایی و همکاران، ۱۳۹۷). امروزه، شهرها مهم‌ترین اجتماعات انسانی‌اند که در آن تعاملات و ارتباطات مختلف انسان‌ها، طبیعت، صنایع، کالا و خدمات به شکل پیچیده‌ای به هم پیوند خورده و زندگی اجتماعی نیازمند مناسبات حقوقی نظام‌مند در میان افراد و گروه‌های مختلف جامعه شده است. از این‌رو، در اجتماعات شهری شاخه‌ای علمی به نام «حقوق شهروندی» شکل گرفته است که به بررسی روابط میان مردم شهر، وظایف و مسئولیت‌های شهروندان در قبال یکدیگر، محیط شهری و دولت یا قوای حاکم و همچنین حقوق و امتیازاتی که وظیفه آن بر عهده مدیران شهری و قوای حاکم است می‌پردازد. در پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع مختلف اسنادی-پیمایشی سعی شده است وضعیت حقوق شهروندی در شهر قزوین بررسی شود (نظری و همکاران، ۱۴۰۰). با روزافزون شدن جمعیت شهرنشینی دیگر شهرها به تنهایی نتوانسته‌اند تمامی نیازهای خود را حل کنند بلکه نیاز به مدیریت درست و بخردانه لازمه توسعه شهرها می‌باشد. البته در این بین آگاهی مردم از حقوق و قوانین شهری و همچنین مشارکت شهروندان در حیطه اداره امور شهر خود به عنوان حقی که هر شهروند دارد، می‌تواند به توسعه مدیریت شهری تاثیر زیادی بگذارد. هدف از این مقاله بررسی مشارکت شهروندان از حیطه حقوق شهر و شهروندان می‌باشد که با استفاده از روش توصیفی-کتابخانه‌ای انجام شده است (جعفری، ۱۳۹۵).

در جوامع مدرن، شهروند شخصی است که حقوق فردی و اجتماعی خود را می‌شناسد و از آنها دفاع می‌کند. به طور کلی شهروند بودن فقط به این معنی نیست که فردی در یک شهر به مدت معینی سکونت دارد و زندگی می‌کند بلکه شهروندی علاوه بر این مفهوم به معنای مجموعه‌ای از آگاهی‌های حقوقی، فردی و اجتماعی گفته می‌شود که این حقوق شامل حقوق اساسی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و ... می‌شود و اما یک شهروند مسئولیت‌هایی نیز دارد از جمله مسئولیت‌های مهم یک شهروند مشارکت در یک جامعه دموکراتیک است. به طور کلی حقوق شهروندی را می‌توان به مجموعه‌ای از قواعد حاکم بر روابط اشخاص در جامعه شهری تعریف نمود (لندیان و همکاران، ۱۳۹۹). حقوق شهری به طور خاص تنظیم‌کننده رابطه بین شهروندان و مدیریت شهری است. آگاهی از این حقوق سبب می‌شود که فرد نظارت بهتری بر مدیریت شهری داشته باشد، بهتر بتواند حقوق خود را مطالبه کند و وظایفی که طبق قانون در مقابل دیگران و مدیریت شهری دارد را بشناسد و در جهت انجام آن‌ها اقدام کند. از این‌رو، آگاهی از حقوق شهری می‌تواند منجر به شهروندی فعال شود (حسین آبادی و زنگنه، ۱۳۹۶).

از مسائل مهمی که در حوزه مدیریت و برنامه ریزی شهری در سطح جهانی مطرح شده است بحث مربوط به حقوق شهروندی و مدیریت شهری است. این دو مفهوم دارای یک رابطه وابسته و مکمل هستند. شهر شهر کرد توجه به موقعیت جغرافیایی و مهاجرپذیر بودن آن، می‌تواند یک نمونه مناسب از وضعیت حقوق شهروندی در مدیریت شهری باشد که

در این تحقیق روی بررسی وضعیت آن تاکید شده است. باتوجه به تأثیر بنیادین و مستقیم رعایت حقوق شهری و شهروندان و بی توجهی به مولفه های اصلی و بنیادی شهروندی در این شهر، مغفول ماندن جنبه های مختلف رعایت حقوق شهروندی در این شهر از منظر عملی، لازمه تبیین و تشریح این مقوله را به منظور تعالی حقوق شهروندی در حوزه مدیریت شهری دوچندان می کند.

حیدری ارجلو و همکاران (۱۴۰۱) ابعاد حقوق اجتماعی شهروندی را شامل حق دسترسی آزاد به اطلاعات شهر، حق برقراری ارتباط آسان با مسولان شهر، حق برخورداری از محیط زیست سالم، شفاف سازی در عملکرد مدیریت شهر، قابلیت توییح مدیران متخلف، شفاف سازی در عملکرد مدیریت شهر، حمایت از شهروندان معترض، مشارکت شهروندان در طرح های شهر، مشارکت شهروندان در تصمیم گیری و برنامه ریزی شهر بیان کردند. نظری و همکاران (۱۴۰۰) در چهار بُعد از ابعاد حقوق شهروندی را شامل حقوق اجتماعی- فرهنگی، حقوق کالبدی و زیست محیطی، حقوق اقتصادی و حق دسترسی به امکانات و خدمات بیان کرد.

صیدایی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با هدف تأثیر مؤلفه های مختلف حقوق شهروندی بر مدیریت شهری در شهر ایلام انجام داد جامعه آماری شهروندان شهر ایلام است که برای نمونه ۲۰۰ نفر انتخاب شدند. در نهایت مجموعه داده ها به کمک نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. نتایج حاصل پژوهش که به کمک آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، رگرسیون و تی تست حاصل شد، نشان می دهد حقوق شهروندی برای افراد متعددی قابل درک و معنادار نیست. همچنین آگاهی از این حقوق می تواند بر مدیریت شهری شهروندان مؤثر باشد.

حسین آبادی و زنگنه (۱۳۹۶) به بررسی و تحلیل تأثیر آگاهی از حقوق شهری بر شهروندی فعال در شهر سبزوار پرداختند. جامعه آماری شهروندان شهر سبزوار و حجم نمونه براساس روش کوکران ۳۸۴ نفر است. روش نمونه گیری، تصادفی ساده و روش تحلیل شامل آزمون t تک نمونه ای و همبستگی پیرسون است. یافته های این تحقیق نشان می دهد که سطح آگاهی شهروندان سبزواری از حقوق شهری در سطح پایینی است و شهروندان نسبت به حقوق و تکالیف مابین خود و مدیریت شهری (شهرداری و شورای شهر) آگاهی نسبتاً کمی دارند. همچنین طبق آزمون همبستگی پیرسون، بین میزان آگاهی شهروندان از حقوق شهری و شهروندی فعال رابطه معنادار وجود دارد و افراد دارای آگاهی بیشتر، شهروندانی فعال تر می باشند.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق کلیه کارکنان شهرداری شهرکرد بودند که حجم آنها طبق آخرین آمار در سال مذکور مجموعاً ۱۲۰ نفر برآورد شده بود. بر اساس روش نمونه گیری تصادفی ساده، ۹۱ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه حقوق شهروندی نظری و همکاران (۱۴۰۰) شامل ابعاد حقوق اجتماعی- فرهنگی، حقوق کالبدی و زیست محیطی، حقوق اقتصادی و حق دسترسی به امکانات و خدمات و پرسشنامه محقق ساخته مدیریت شهری بود که متناسب با اهداف پژوهش تنظیم شد و پایایی آن به کمک آلفای کرونباخ برای پرسشنامه حقوق شهروندی حیدری نظری و همکاران

(۱۴۰۰) ۸۰ درصد و برای پرسشنامه مدیریت شهری ۷۹ درصد به دست آمد. به منظور بررسی روایی پرسشنامه نیز از روایی صوری استفاده شد که نشان دهنده تأیید پایایی پرسشنامه مورد نظر است برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شد.

ابعاد حقوق شهروندی شامل

یافته ها

فرضیه پژوهش: بین مدیریت شهری با مؤلفه های حقوق شهری رابطه وجود دارد. برای بررسی فرضیه پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که در جدول ۱ نتایج آن آورده شده است.

جدول (۱): آزمون ضریب همبستگی پیرسون

مدیریت شهری	رابطه متغیرها	
۰/۵۹۰	r	حقوق اجتماعی - فرهنگی،
۰/۰۰۱	sig	
۰/۴۸۵	r	حقوق کالبدی و زیست محیطی
۰/۰۰۱	sig	
۰/۴۲۰	r	حقوق اقتصادی
۰/۰۰۱	sig	
۰/۵۲۸	r	حق دسترسی به امکانات و خدمات
۰/۰۰۱	sig	

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که این آزمون با سطح معنی داری (sig) کوچکتر از ۰/۰۵، بین تعهد مدیریت شهری با مؤلفه های حقوق شهروندی رابطه مثبت و معناداری نشان داده شده است و H_0 رد می شود ($p < ۰/۰۵$). لذا می توان گفت که با بهبود ابعاد حقوق شهروندی، مدیریت شهری در شهر شهر کرد بهبود پیدا می کند. فرضیه فرعی پژوهش: میزان فرسودگی شغلی از دیدگاه مدیران مدارس شهرستان لردگان بالاتر از میانگین فرضی می باشد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون t تک متغیره استفاده شده است.

جدول (۲): آزمون t تک متغیره میزان فرسودگی شغلی و ابعاد آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون	درجه آزادی	میانگین فرضی	سطح معنی داری	فاصله اطمینان ۹۵٪	
								کران بالا	کران پایین
حقوق اجتماعی - فرهنگی،	۹۱	۲/۴۴۷۷	۰/۵۱۰۸۸	۲۵/۱۵۹	۱۳۹	۳	۰/۱۲۱	۰/۴۵	۰/۷۸
حقوق کالبدی و زیست محیطی	۱۴۰	۲/۳۴۷۵	۰/۵۳۰۴۵	۲۳/۳۸۱	۱۳۹	۳	۰/۰۲۸	۱/۲۴	۱/۳۲
حقوق اقتصادی	۱۴۰	۲/۴۰۷۰	۰/۴۹۶۹۹	۲۹/۱۲۸	۱۳۹	۳	۰/۲۳۰	۰/۵۴	۱/۲۷
حق دسترسی به امکانات و خدمات	۱۴۰	۲/۳۰۷۵	۰/۵۳۰۱۵	۲۳/۳۵۱	۱۳۹	۳	۰/۰۰۹	۱/۲۴	۱/۳۳

نتایج آزمون t تک متغیره نشان می دهد که در این مطالعه میزان ابعاد حقوق شهروندی در بین کارکنان شهرداری از میانگین فرضی بالاتر نبوده و فرسودگی شغلی و ابعاد آن کمتر از میانگین فرضی در طیف لیکرت می باشد، بنابراین میزان آشنایی با حقوق شهروندی در سطح شهرداری شهرکرد در سطح پائینی می باشد. ($p > 0/05$).

نتایج

امروزه شهروندی هم به عنوان هدف و هم معیار کیفیت زیستی جوامع و مشروعیت حکومت ها، اهمیت ویژه ای یافته است. وجه اکتسابی و ترویجی شهروندی نیازمند اقدام و توجه جدی نظام های شهری (مشمول بر مدیریت های شهری، حکومت های شهری، دولت های شهری، سازمان های شهری، مقامات شهری و شهرداری ها) در بهره گیری از سیاستهای شهروند - سازی شهری برای تنظیم شکلی از روابط حاکمان با شهروندان و شهر است که بهترین شیوه زیست و مؤثرترین مواجهه را با مسائل پیچیده شهری امکانپذیر می سازد. «حقوق شهری» در ایران فاقد ایده شهروندی است. براین اساس، قوانین و مقررات شهری را می توان به عنوان یکی از مهم ترین نقاط اتصال بین مدیریت شهری و شهروندان

قلمداد نمود (خلعتری سلطانی و حصاری، ۱۳۹۳)؛ بنابراین هدف پژوهش بررسی اثرگذاری حقوق شهروندی بر مدیریت شهری در شهر شهرکرد بود. ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه بود که متناسب با اهداف پژوهش تنظیم شد. برای تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد با بهبود ابعاد حقوق شهروندی، مدیریت شهری در شهر شهرکرد بهبود پیدا می کند.

نتیجه مهم این تحقیق آن است که آگاهی شهروندان از حقوق شهروندی تأثیر معناداری بر شهروندی فعال دارد به طوری که افزایش این آگاهی ها می تواند باعث افزایش مشارکت فعال شهروندان شود بنابراین پیشنهاد می شود تا شهرداری و دیگر نهادهای مدیریت شهری تلاش گسترده ای به منظور آموزش شهروندان جهت افزایش آگاهی حقوق شهروندی داشته باشند. این افزایش آگاهی باعث می شود مردم درک بهتری نسبت به چهارچوب قانونی وظایف شهرداری و نهادهای مدیریت شهری داشته باشند و این خود کمک می کند تا آنها برخی از انتظارات که خارج از چارچوب قانونی این نهادهاست را نداشته باشند.

منابع

- حسین آبادی، سعید، زنگنه، یعقوب. (۱۳۹۶). تأثیر آگاهی از حقوق شهری بر شهروندی فعال (مورد مطالعه: شهر سبزوار). (جغرافیا و توسعه فضای شهری ۴(۲)، ۱۸۹-۲۰۴.
- حیدری ارجلو، تارا، مشک سار، پریسا، قنبری، فاطمه. (۱۴۰۱). بررسی وضعیت حقوق شهروندی در مدیریت شهری با تاکید بر قانون شهرداری ها (مورد منطقه ۲ شهر شیراز). (فصلنامه دانش انتظامی چهارمحال و بختیاری ۳۸، ۷۷-۹۶.
- خلعتری سلطانی، بهدیس و حصاری، معصومه، ۱۳۹۳، جایگاه حقوق شهروندی در مدیریت شهری، هفتمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ایران (جغرافیای سیاسی شهر)، تهران،
- جعفری، عطیه، (۱۳۹۵)، نقش حقوق شهروندی و مشارکت شهروندان در راستای ارتقاء مدیریت شهری، شباک، ۲(۱۰)، ۱-۹.
- لندیان، هوشنگ، سلیمی، علی، (۱۳۹۹)، بررسی چالش ها و موانع فراوری تحقق حقوق شهروندی و یافتن راهکارهای عملی در نظام حقوقی ایران، حقوق ملل، ۴۰(۱۸)، ۵۵۳-۵۷۰.
- صیدای، سید اسکندر، داراب خان، رسو، جهانگی، ابراهیم، امینی جواد (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر مؤلفه های حقوق شهروندی بر مدیریت شهری در شهر ایلام. پژوهش های جغرافیای برنامه ریزی شهری ۶(۳)، ۵۳۱-۵۴۳.
- نظری، ولی اله، غلامی، محمد، صادقی، علی، طرلان، فاطمه. (۱۴۰۰). تحلیلی بر چالش های حقوق شهروندی در شهرهای ایران (مطالعه موردی: شهر قزوین). (پژوهش های جغرافیای انسانی ۵۳(۱)، ۲۲۷-۲۴۱.

Investigating the effect of citizenship rights on the studied urban management of Shahrekord

Vahid Izadi¹

Date of Receipt: 2022/03/15 Date of Issue: 2022/04/26

Abstract

The purpose of this study is to investigate the impact of citizenship rights on urban management in Shahrekord. This research was descriptive and correlational in terms of applied purpose and method. The statistical population in this study was all employees of Shahrekord Municipality, whose volume according to the latest statistics in the year was estimated at a total of 120 people. Based on simple random sampling method, 91 people were selected as the sample. The data collection tool was a questionnaire that was tailored to the objectives of the study and its reliability with the help of Cronbach's alpha was 80% for the citizenship rights questionnaire of Heidari Nazari et al. (1400) and 79% for the urban management questionnaire. In order to check the validity of the questionnaire, face validity was used which indicates the confirmation of the reliability of the questionnaire. SPSS software was used to analyze the data. The results showed that with the improvement of the dimensions of citizenship rights, urban management in the city of Shahrekord will improve.

Keywords

Law, citizenship rights, cyberspace

1. legal expert of Saman Municipality